זכרו תורת משה

אכסניה לתורה וחסידות

יו"ל ע"י חבורת האברכים שע"י מרכז מוסדות לעלוב

מיסודו של כ"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט זצוקללה"ה זיע"א

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

ר"ח אדר אי"ה ביום ראשון ושני – מברכים החודש המולד: יום א' אחה"צ שעה 5:37, 13חלקים

פרשת משפטים-שקלים

כ"ט שבט תשע"ג

גליון תר"ג – שבת מברכים

זמני כניסת ויציאת שבת קודש

לאנדאן	4:48	5:57	6:17
בני ברק	4:59	6:00	6:34
ירושלים	4:44	5:58	6:38
בארא פארק	5:07	=	6:36

שיחת קודש

מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

פרשת משפטים תשס"ח ארץ ישראל

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם (כא, א) בתורה אי' פ'שטים ע'ד א'ין ס'וף והוא בא לרמז ומסתמא אי' כבר בספרים עפמש"כ (**סוף פרשת יתרו**) **ולא תעלה במעלות על מזבחי** דאפי' אם הוא אוחז במסי"נ לרבש"ע יש ליזהר עד מאוד לא להיות עירבוב של גאות, כי ח"ו אם לאו אזי אשר **לא תגלה ערוותך עליו** יכולים ליפול לדרגה התחתונה הגדולה ביותר רח"ל, ואפי' שכבר עושים מסי"נ שאין לנו שום השגה, ע"כ יש ליזהר שהמסי"נ לא יתערבב עם גאות, שרח"ל אם מונח גאות יכול ליפול מטה מטה רחוק מן הקדושה.

וזהו בפרשתן **ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם** פירש"י ואלה מוסיף על הראשונים שתמיד יערוך לעצמו מארי דחושבנא וישפוט עצמו כסדר מתי אתפלל כראוי ואלמד כראוי, ומתי אשוב בתשובה, ויודה להשם יתברך על כל הטוב, שזכה לעשות ביום ההוא, ויתוודה על כל פגמיו, במחשבה דיבור ומעשה, ויבקש מהשם יתברך מחילה וסליחה וכפרה, והוא אין סוף, יום ליום יביע אומר מרומז שצדיקים תמיד היו מתעלים העכער און העכער בעבודת ה' כל יום, כידוע מסופר על היהודי הק' טעם שנקרא היהודי הק' לפי שבכל יום ויום היה מתעלה ומתעלה דוגמת יהודי שזוכה להתגייר ולהפוך יהודי לכן קראוהו יהודי הק', לכן תמיד עשו חשבונות האם מעשיהם רצויים לפני ה' בלב נשבר, לפי שהצדיקים לא היה להם כלל קשר עם גאות, במילא זהו ואלה מוסיף על הראשונים שתמיד ישפוט עצמו ויתבע מעצמו מתי אתעלה בתורה ומצוות ומתי אתפלל כראוי וכו'.

בשנה מעוברת זו אנו אוחזים בסוף ימי השובבי"ם ת"ת הגם הצדיקי אמת הק' אין לנו השגה מהם, וגם אם אנו מדברים ממעשיהם ודיבוריהם הגבוהים, אך מהכל יש לנו ללמוד בפשטות שאם הם היו גדולים כ"כ אנו צריכים להוסיף יותר תורה יותר תפילה יותר שטייגען, היו צדיקים קדושים וטהורים שהיו מתענים משבת לשבת בימים אלו, כמסופר על ההייליגער זיסער **הבאבא סאלי** שהיה צם משבת לשבת והיה עולה בעליית הבית בקומה השני' במוצ"ש וצוה שיטלו הסולם, ולא היה לו אוכל כלל בכל ימות השבוע רק ספרי קודש כן היה עושה עד שבת וחזר לקומה הראשונה לכ' שבת קודש, ויתכן שהוא הי' מהיהודים אחרונים שצם משבת לשבת כולו ללא הפסק ואין לנו השגה בעבודת ה' דילי', יהודים רבים עסקו הרבה עבודות בימי השובבים בכל התיקונים והתיקון הגדול ביותר הוא התורה הק' ואין לנו שיור רק התורה הזאת, והחשוב והנצרך ביותר הוא לימוד מתוך שעות רצופות כמובא מצדיקים שהוא יותר מתענית משבת לשבת, ופעם וכן היום בישיבות אכשר דרא שעוסקים ועסוקים בשעות רצופות ו' או ז' שעות, והוא חשוב וגדול מאוד והוא מן התיקונים שרק שייכים, ומהכל יש לנו ללמוד א מוסר בפשטות צו שטייגען, ירחם המרחם ישמור המרחם עלי ועכ"י.

ונחזור לענין הקודם, דעיקר ותחילת עבודת ה' הוא ענווה ושפלות רוח, דבגאות הכל ח"ו מבוטל ואינו שוה, אני ה' אשכון את דכא ושפל רוח ועי"ז זוכה להשראת השכינה ואז יכול להתעלות יותר ויותר, שאם אין השראת השכינה אזי רח"ל יכולים ליפול מכל הדרגות חלילה למרחקים, וראשית הדברים הוא ענווה ושפלות רוח שתמיד יחשוב כולם יותר חשובים וגדולים ממני, והוי דן את כל האדם לכף זכות, כמו **שהרמב"ם** הק' מדייק באגרתו שאפי' אם רואים את החבר שאינו צדיק ועובד ה' כ"כ תמיד ילמד עליו זכות שהוא בחי' שוגג ואני במעשי הרעים ליידער, וכן בכלל אין יכולים לדון את חבירו כמובא **מכ"ק מרן אדמו"ר האי סבא קדישא זיע"א "הוי דן את כל"** דגש על **כל**, שאין לנו שום הבנה מה עובר על **כל** האדם איזה מעברים וטרדות ודחק שעוברים עליו ואין יודעים מה גרם ליהודי להיות בירידה, ואולי אם הייתי במצבו הייתי גרוע יותר הימנו, לכן הוי דן את כל האדם לכף זכות ותמיד יידע שהשני יותר חשוב ממני וע"י ענווה ושפלות רוח יכולים לבוא לידי אחדות, במילא אם נכנעים אחד לחבירו יהודי לשני זה מביא לאחדות אמיתית, וכן מובא איזה עשיר השמח בחלקו, השמח בחלקו הוא מרומז לענווה, שהוא יודע שאין לו כלום והכל הוא ממנו ית"ש, וע"י ענווה זוכה להיות שמח בחלקו ולשמחה.

דברי תורה

ממודרינו הגה"צ המשפיע אב"ד דקהילתינו שליט"א

ואלה המשפטים. וברש"י ואלה מוסיף על הראשונים מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני. ע"כ. וצ"ב דהרי בוודאי כל התורה כולה ניתנה מסיני ומה חידש לנו בזה שאלה המשפטים ניתנו בסיני. עוד ברש"י אשר תשים לפניהם א"ל הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו לכך נאמר אשר תשים לפניהם כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם, ע"כ. וצ"ב וכי למה יעלה על דעת משה רבע"ה דבר כזה שלא להבינם טעמי המצוות.

ואפשר לומר בהקדם מאמר הגמ' (**שבת י.**) כל דיין שדן דין אמת לאמיתו אפי' שעה אחת מעלה עליו הכתוב כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, וצ"ב מה ענין מעשה בראשית לדיין שדן דין אמת, ועוד מהו אמת לאמיתו וכי יש אמת שאינו לאמיתו, ועי' בתוס' (**ב"ב ח: ד"ה דין**) וז"ל אמת לאפוקי דין מרומה אע"ג שהעדים מעידים אותו אין מחתכים אותו כיון שיודעים שמשקרים, ע"כ.

וי"ל בזה דהנה לפעמים יראה לדיין לפסוק דין שנראה לו לאמת לפי טעמי הדברים באותו הענין אמנם לפי התורה הפסק צריך להיות שונה ממה שנראה לו, והנה כי כן יש לפעמים שינסה הדיין להעמיד דבריו וטעמו שיהיו תואמים גם עפ"י תורה, אמנם למעשה יודע הוא הדיין כי מה שפסק הוא עפ"י עצמו ולא עפ"י תורה כלל, אלא שלנגד הבעלי דינים נתן טעמו ונדחק להטעימו לד"ת, וכל זה בא לו מפני שלא ביטל עצמו לדברי תורה ולא שם עצמו כשיריים אלא כראש, והחשיב דעתו והשגתו והוא המבין והוא היודע ומי כמוהו יורה, וע"כ לא שם לבו להורות עפ"י תורה אלא עפ"י דעתו, ורק כלפי חוץ הלביש דבריו בד"ת, אמנם כל דיין שדן דין אמת לאמיתו היינו שאף שנראה לו עפ"י דעתו והשגתו שהאמת אתו עמו בכל זאת הוא מתבטל כליל לאמיתו של תורה,

המשך בעמ' ב'

ניצוצי אש

דא"ח מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר רבינו הקוה"ט זיע"א

את חג המצות תשמור שבעת ימים תאכל מצות כאשר ציויתיך למועד חודש האביב (כג, טו)

אג"ק לאנ"ש לקראת חג הפסח תשנ"ה

ניסן ה'תשנ"ה

לכבוד ידידנו ואנשי שלומנו החקוקים בתוונא דלבאי כאו"א בשה"ט יבורך

בפרוס עלינו הימים המקודשים הבעל"ט אשר בו נגאלו ונתעלו אבוה"ק מעדת"ר לרום המעלות באתערותא דלעילא, בימים ההם ובזמן הזה אשר בו מתעורר מחדש הנסים והנפלאות וההתעלות ע"י אתערותא דלעילא.

באתי בזה לברך ולהתברך שנזכה לעלי"ה תמידית ממדרגה למדרגה, וכימי צאתנו ממצרים יראנו נפלאות בגו"ר, ולא יבוש המעיין מים חיים, חיים של טובה חיים של ברכה חיים שיש בהם אהבת תורה ויר"ש חיים שאין בהם בושה וכלימה לא בעוה"ז ולא לעוה"ב חיים שימלא משאלות לבב כאו"א לטובה ולברכה.

ויה"ר שנזכה עוד השתא לאכול המצות עם הקרבן פסח בחצרות בית ד' בתוככי ירושלים ונודה על גאולתנו ופדות נפשנו בב"א.

בעזהי"ת ידידכם דושו"ט כה"י ומיחל לבשר ולהתבשר בשו"ט בגו"ר.

עו"כ הרלבת"ש מצפה לישועה

מקום חתי"ק

===

אג"ק לאנ"ש לקראת חג הפסח תשנ"ט

ד' לחודש ניסן תשנ"ט בין גאולה לגאולה בישועה נגילה.

למעלת כבוד ידידינו היקרים והנעלים תמכין דאורייתא תומכי מוסדותנו הק' דע"י.

בהתקרב הימים המקודשים ימי חג הפסח הבעל"ט ולברכה, באתי בזה בברכת ידיד מהארץ אשר עיני ד"א בה, ובקרבת לבב אשר בתוונא דלבאי חקוקים אתם לטובה ולברכה.

י'הי ד"א עמנו כאשר הי' עם אבותינו ונזכה לחג כשר ושמח. ואת חג המצות תחוגו בדיצות ובכשרות מתוך רב שמחה וחדוה.

ויה"ר שנזכה להתכונן ולהכין - מתוך בריאות נחת והרחבת הדעת - כלים ראויים לקבלת הברכות וההשפעות הנשפעים ממרום בשפע רב וביד נדיבה בחודש הזה ובימים המקודשים הבאים עלינו לטובה ולברכה. וכימי צאתנו מארץ מצרים יראנו נפלאות במהרה בימינו ובזמן קריב.

ידידכם דושה"ט - מקום חתי"ק

בענין שבת שקלים

וחודש אדר שבו משמיעין על השקלים ומרבים בשמחה

במצות **מחצית השקל** אנו מוצאים בחז"ל שמשה רבינו מתקשה ונרתע לאחוריו, וכיון שאמר לו "ונתנו כופר נפשו" אמר משה מי יכול ליתן כופר נפשו? אמר לו הקב"ה איני מבקש לפי כוחי אלא לפי כוחם. ועוד מצינו בחז"ל ידע הקב"ה מה בלבו של משה, אמר לו: חייך, לא ככר כסף ולא מאה כסף ולא חמישים שקלים ולא שלשים שקלים, אלא: "זה יתנו כל העובר על הפקודים מחיצת השקל", ויש להבין מה התקשה משה במחצית השקל, שהקב"ה הוריד לו מטבע של אש כדי שיראה ויבין מה זה מחצית השקל, ועוד יש להבין מה זה שהראו לו מטבע של אש. וההסבר לכך הוא, משה התקשה להבין איך יכול מטבע קטן להיות כופר נפש למעשה העגל, אמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקב"ה מתחת כסא כבודו והראהו למשה אמר לו "זה יתנו – כזה יתנו", לומר לך: יש לך אדם שנותן כסף הרבה וזהב הרבה ואינו מתכפר בו מחטאו כפרה גמורה, ואם האדם נותנו בהתלהבות של אש, הרי הקב"ה גוזנו מתחת לכסא הכבוד שכך אמרו חז"ל, גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד.

"משנכנס אדר מרבים בשמחה" - משמע שישנה שמחה תמידית בישראל, אלא שבאדר מרבים ומגבירים אותו, מה פשר שמחה מתמדת זו? מבאר **הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין** ז"ע בספרו "רסיסי לילה" , זוהי שמחת ישראל בה', כדאי' **(תהילים ל"ב, י"א)** "שמחו בה' וגילו צדיקים" "ולישרי לב שמחה" השמחה היא שהוא דבוק בה' יתברך, וואפילו מרוחק הוא לגמרי, רק מכל מקום מבקש וחפץ להידבק בו, אומר עליו דוד המלך בתהלים **(ק"ה, ג')** "ישמח לב מבקשי ה'", השמחה הגדולה של יהודי הוא שהוא מרגיש את המעלה הגדולה "אשר בחר בנו מכל העמים", "ושלא עשנו כגויי הארצות" וע"ז אנו אומרים "עלינו לשבח לאדון הכל... שלא עשנו כגויי הארצות", גם בעבודת ה' אנו מצווים על "עבדו את ה' בשמחה", דכן מצינו בעבודת הקורבנות - **(במדרש משפטים)** בזמן שבית המקדש היה קיים, אחר הקרבת הקרבן יוצא המקריב בשמחה על שנמחלו לו עוונותיו, והתשובה במקום הקרבן מעוררת השמחה.

וידוע דברי הרה"ק ב' "**השפת אמת**" שכמו שאלול קודם הימים הנוראים זמן תשובה מיראה, משנכנס אדר קודם ניסן ופסח, הזמן לתשובה מאהבה, בחודש אדר אפשר להפוך את הדינים לרחמים. **ובחידושי הרי"ם** כתב שהמקור לחודש אדר ע"ש אדור ביניכם, כלומר אגור ואדור ביניכם, ואומר לנו הקב"ה עשו לי קיטון אחד ואדור ביניכם.

חודש אדר, החודש האחרון של השנה, והוא מזל דגים שפרים ורבים ומכוסים מהעין, ואין הקללה שורת בהם, ואפילו בימי המבול ניצלו, כיוון שלא השחיתו דרכם. ואף ישראל נמשלו לדגים החיים במים, שחייהם בתורה נמשלו למים, וכשם שהדגים רבים ומתרבים בחודש זה, כך תורתם של ישראל עלתה בחודש זה, שקיבלו התורה מרצונם בימי מרדכי ואסתר, ובחודש זה נולד ונפטר משה, שהתורה נקראת על שמו.

באחד באדר משמיעין על השקלים, ועל הכלאיים, שהיו שליחי בי"ד מכריזין, מי שנפלו לו זרעי כלאיים יעקרו עתה, שניכר כבר בחודש אדר, ואם לא עקרו עובר על לאו, אבל האוכל מותר. ואיסור הרכבה זה רק בשני מיני אילנות, אבל זרע אילן עם תבואה מותר לכתחילה, חוץ מגפן עם תבואה שאסור אפילו לאוכלם.

חודש אדר מסוגל מאוד להתחזקות בלימוד התורה. מאחר וקיבלו וקיימו עליהם תורה שבעל פה., זמן זה מסוגל מאוד לסייעתא דשמיא בלימוד והבנת התורה.

דברי תורה

המשך מעמ' א'

ויודע שכל אמת היא אמת אך ורק באם הוא לאמיתו של תורה ובר מן דין היא היפך האמת, ולכן כל דיין שדן דין אמת לאמתו כנ"ל כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית, והכוונה בזה דהנה איתא בזוהר **(תרומה קס"א ריש ע"ב)** קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא בר נש מסתכל בה באורייתא ומקיים עלמא, ע"כ.

ולכן דיין שדן עפ"י תורה ורק עפ"י תורה בלי שום מחשבת עצמיות כלל, הרי הוא בכלל מסתכל באורייתא ומקיים עלמא, וא"כ שפיר מ"ש נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שאסתכל באורייתא וברא עלמא.

ועפי"ז נבא בארה לדברי רש"י הנ"ל, די"ל לפי מה שבארנו שלכאורה א"כ אפשר דמוטב שישראל לא ידעו טעמי המצוות והמשפטים, ובכן לא יבואו לשגות בטועה להחשיב טעמו עפ"י טעם התורה, כי הרי איננו יודע טעם הדבר והיא כחוקה בלא טעם, וגזירה היא מלפני המקום, ועל חוקה וגזירה אין להשיב, ע"כ א"ל הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר וכו' ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, היינו כי אפשר טוב יותר שלא ידעו טעמי הדבר כנ"ל, וא"ל הקב"ה למשה כי יבינם ויטעימם כשולחן ערוך ויגלה להם טעמי המצוות, ואל לך לחשוש כי יטעו בטעמים ויחשיבו טעמים שלהם כנ"ל, ע"כ כתב רש"י בתחילה ואלה מוסיף על הראשונים מה וכו' אף אלו מסיני, אפשר הכוונה דגם הטעמים של המשפטים הם מסיני והם חלק מהתורה ודיין שיבטל דעתו והשגתו לתורה הק' בל יבוא חלילה לטעות אפי' בטעמים, כי העוסק בתורה לשמה ומבטל דעתו לדעת תורה לא יכשל בטעמי התורה, כי טעמי התורה ניתנו בסיני והם גופי תורה, וכמו שלא הי' נכשל אילו הי' הדבר כחוק וגזירה, כן לא יכשל אף שיודע טעם הדבר. **(משפטים תשנ"ו)**

~ סיפור מפסוקי הפרשה ~

לכבוד סעודת מלוה מלכה

מסי"ב למען שבת קודש במצור ובמצוק

שֵׁשֶׁת יָמִים תֵּעָשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת-לְמַעַן יָנוּחַ, שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ, וְיִנָּפֵשׁ בֶּן-אֲמָתְךָ, וְהַגֵּר (כג , יב)

הרכבת נסעה...היא נסעה בשבת, אבל את המפעילים שלה, לא הטרידה עובדה זו במיוחד. בתוך הקרון פנימה, עמדו - דחוסים עד אימה- עשרות נוסעים. יהודים כאלו, שעבורם היתה הנסיעה האומללה הזו בשבת, בתאריך הכל-כך סמלי של ה' סיון, ערב חג השבועות, לא החטא אלא עונשו.

החום העיק, הצפיפות היתה כבר מלכתחילה בלתי נסבלת, וכבר שהתקדמה הרכבת לעבר מחוז היעד הפכו התנאים פחות ופחות נסבלים. "סבתא, מתי כבר נגיע?" ייבב פעוט אחד, ילד מלא חן ששתי פיאותיו הבהירות השתלשלו עד כתפיו. סבתא הביטה בסבא במבט רב משמעות, מה תענה לנכד? שכאשר תגיע הרכבת אל סוף המסע, יהיה זה אכן סוף מסע, סוף פסוק...

היא ניגבה את מצחו הקטן מאגלי הזיעה שהצטברו שם ונטפו על עיניו. הפעוט ייבב מחדש, "סבתא, נפלה לי הנעל, אני לא יכול לעמוד יחף, כואבת לי הרגל"...סבתא אימצה את הפעוט אל ליבה, "עוד מעט וכבר לא תכאב לך הרגל, ילדי הקט".

סבא עמד שם בפינת הקרון, נשען אל הקיר המשקשק בצוותא עם גלגלי הרכבת המתגלגלים. הוא התבודד עם מחשבותיו וערך לעצמו את סיכום חייו, המאזן הסופי של רבה של סעקלהיד, הגאון הצדיק רבי יהודה סגל רוזנר הי"ד. כמה שנים עברו מאז הגיע מעיירת הולדתו סערדנא אל סעקלהיד? ארבעים שנה. ארבעים שנה של הרבצת תורה ללא סייג וללא גבול. ארבעים שנה של אהבת תורה ולימוד שאינו יודע שבעה. אלפי לילות בהם עמדה המיטה בחדרו ריקה, ואילו השולחן וארון הספרים צהלו עמו עד עלות השחר, ובעת, מעט לפני שיפציע השחר, הוא מסלק כל מחשבה זרה מראשו. הוא מנסה לחטוף תנומה קלה. מין תנומה שכזו, שאין בה כדי להרגיע את המוח העייף, אבל יש בה כדי לחייבו בברכת התורה. מי יודע? אולי תהיה זו הפעם האחרונה. ברכת התורה מעין זו, כדאי להתכונן היטב לקראתה.

*

אברך צעיר היה רבי יהודה סגל רוזנר, כשהוצעה לו משרת הרבנות באותה עיירה מרוחקת, סעקלהיד שמה, השוכנת על הגבול בין רומניה להונגריה. הוא ניאות לקבל את המשרה בעיירה לא בגלל שמה ההולך לפניה, נהפוך הוא, מעולם לא שמע את שמה, היא היתה אלמונית ושמה לא אמר לו דבר הוא בחר בסקלהיד בגלל עובדא זו גופה...רבי יהודה רוזנר, חתר לקראת חיים של הרבצת תורה והעמדת תלמידים מיום שעמד על דעתו. הוא עצמו כמעט שלא קנה תורה מפי רב,

ואת עיקר תורתו למד עם אביו, תלמיד חכם מופלא כשלעצמו. אבל כשעמד על בוריו וכוחו, הסתבר לכל מי שבחן אותו כי הנער הוא ענק בתורה.

עודנו עלם צעיר, כבן י"ח שנה, נסע לחוסט, אל הגאון המפורסם רבי "משה בן עמרם" גרינוולד, בעל שו"ת "ערוגות הבושם" להבחן אצלו על משנתו. באותה שעה עמדה שם אשה שהציגה לפני הרב שאלה סבוכה ביותר.

רבי משה גרינוולד החליט לדלג על הבחינה הרגילה והעמיד אותו תיכף לבחינה מעשית. "בחור'ל, מה תאמר לשאלה זו?" זו היתה שאלה שיכלה להפיל גדולים וטובים ממנו, אבל הוא לא נבהל. בשפה רהוטה וקולחת החל העלם הצעיר לחרוז ולהשחיל, מן הגמרא לרש"י, מראשונים לאחרונים, מסוגיא לסוגיא, עד שיצאה ההלכה, ברורה ופסוקה, וכל זאת מבלי שיגש אל הארון לפתוח שולחן- ערוך. בכח ה"לאסוקי

המשך בעמ' ג'

~ סיפור מפסוקי הפרשה ~ המשך מעמ' ב'

שמעתתא אליבא דהלכתא" - צלח הבחור בן השמונה-עשרה את הענין הסבוך עד לפסק ההלכה המכריע, הזדהה- מילה במילה - עם פסקו של השולחן- ערוך.
רבי משה בן עמרם עמד משתאה מול התופעה שלא ראה לה אח ורע, את כתב ההסמכה "יורה יורה" העניק לו בו במקום! כשהוצעה לו, זמן קצר אחרי נישואיו, בעיירה קטנה, ראה רבי יהודה, כיצד חלום חייו עומד להתגשם. ישוב קטן? אדרבה ואדרבה! כאן לא יהיו יותר מדי בעלי-בתים שיפריעו לו. עיירה שקטה, מסוגלת מעצם ברייתה להיות כר נוח לישיבה גדולה... "אני מוכן לקבל את הצעתכם" כישר לשליחים המאושרים, "אבל בתנאי אחד, אני רוצה לפתוח ישיבה בסקלהיד. אם יאותו משלחיכם, הפרנסים וראשי הקהל להבטיח לי תמיכה חומרית לישיבה גדולה, אבוא!" השלוחים היו מופתעים. נכון, היתה פעם ישיבה קטנה בסקלהיד, ברם, היא נסגרה בחלוף השנים מחוסר תלמידים. מי חשב על בקשה כזאת? הם יצאו לבקש מרא דאתרא לסלקהיד, לא ראש ישיבה. הם ביקשו לברר את הענין...

*

האש התלקחה לפתע, בעיצומה של תפילת ליל שבת. לשונות אש ארגמניות האירו פתאום את שמי הליל החשוכים בנוגה אדמדם, סקלהיד הוארה באור יקרות כבצהרי היום. מכל עבר החלה נהירה של תושבים מבוהלים. "מה קרה? מה נשרף?" בית הכנסת הגדול התרוקן כליל, הכל אצו לעבר קצה העיירה, אל עבר ביתו של ר' חיים שטרן הנגיד, שטחנת הקמח המשותפת לו ולאחיו ר' יוסף זרח סיפקה בשפע רב את פרנסתה של המשפחה כולה.
הטחנה בערה כלפיד. השריפה פרצה בחדר המכונות, איכלה את כל שטח הטחנה והתפשטה במהירות - בסיוע הרוח החורפית החזקה - אל עבר בתי המגורים הסמוכים. משפחת שטרן כולה עמדה בפני דילמה נוראה, כל רכושם וממונם נשרף לנגד עיניהם מבלי שיוכלו לנקוף אצבע! -אולי נוכל להציל מעט מן הרכוש? פכרה אשת ר' חיים את ידיה ביאוש. 'תנא דמסייע' רבים קמו לה בן-שניה.
מילותיה היו עוד על לשונה, וכבר נראו רבים מבני המשפחה פורצים פנימה אל הבית ויוצאים ממנו ופריטי לבוש בידם. כמה מן הנשים נראו גוררות כלי מיטה.
ר' חיים שטרן, בעל הטחנה, יהודי 'של פעם' יהדותו יצוקה פלדה, חוסנו הרוחני נשאב הישר מן השולחן-ערוך וההלכה הפסוקה. הוא עמד - כמו כולם - מול שוקת שבורה, חצי שעה של שריפת-ענק הפכה אותו מעשיר מופלג לעני מרוד, מחזר על הפתחים, כל רכושו עלה באש.
אבל העירובי! את עירובי החצירות, התקינו רק מסביב לחצר המגורים שלו ושל אחיו, והבריות, מתוך שהם בהולים על ממונם, רצו עם מעט החפצים שהצילו מבין מלתעותיה של האש הישר אל מחוץ לתחום העירוב!... עמד שם ר' חיים שטרן, פניו נוגהות באור היקוד, והוא מצווח בקול לא-לו: "זהירות! זהירות! שבת היום, הזהרו לא לחלל שבת!..." הוא לא צעק "הצילו! רכושי נשרף, כבו את האש!" הוא צעק "שבת". ואחרי שלושה ימים הוא נפטר, לבו לא יכול היה להכיל את הצער ונשבר.
לאלו היו ה"בעלי-בתים" של סקלהיד. לא יפלא איפוא כי התשובה שנתנו הפרנסים לבסוף, אחרי בירור עם ראשי הקהל, היתה חיובית נלהבת, "יבוא ויקים ישיבה".

*

ארבעים שנה של לימוד והרבצת תורה למאות תלמידים נסעו איתו, עם רבי יהודה סגל רוזנר ברכבת המהירה לאושביץ. הוא הקיץ מן התנומה החטופה. אכן, הוא יוכל לברך ברכת התורה.
הברכה נאמרה בסילודין. הוא עמד בפינת הקרון, והתייחד עם בוראו: "וצונו לעסוק בדברי תורה"... אפילו כאן, בדרך לאושביץ אי אתה בן- חורין להפטר הימנה. "אשר בחר בנו מכל העמים". ודאי! מול פראי האדם הללו, הגרמנים הארורים הרואים את הקידמה והתרבות מבעד לכוונת הרובה, מקבל 'המעולה בברכות' פירוש חדש לגמרי.
"**הנעל**", ייבב שוב הפעוט, הבן של בנו בכורו רבי שמואל חיים, הנמצא אף הוא עימו בקרון, יחד עם כל בני המשפחה. כל יהודי סקלהיד נסעו עימם ברכבת אל פולין, אל המשרפות.- הרגל כואבת לי, אי, אי, אני רוצה את ה'שיכ'לה' (**נעל קטנה**). המשפחה כולה נחלצה לגשש ולמשש בחושך אחר הנעל האבודה, ברם, החיפוש לא הניב כל תוצאות. בקרון הבקר האטום אליו נדחסו באכזריות נוראה עשרות אנשים, לא הצליחו האומללים למצאו מנוח לכף רגלם הם, למצוא נעל זעירה אחת?! הפעוט בכה בקול מעורר רחמים.- אישי היקר, פנתה אלו הרבנית שרה, "הצלחתי לקחת איתי נרות וגפרורים מהבית, אולי מותר לי להדליק נר כדי שנוכל למצוא את הנעל". רבי יהודה שמע וכל גופו הרתית, מאי משמע? להדליק נר? הרי שבת היום! "עדיין לא הגענו למצב של פיקוח נפש, הטעים לזגתו בתוך כל אותה מהומת-דוחק שבקרון. הכל איבדו מכבר את שארית השיפוט הצלול, רבי יהודה נותר קר ומפוכח כאילו בבית המדרש בסקלהיד הוא שוהה. קדושת השבת וההלכה הצרופה עמדו מול עיניו, מרחקים כל שיקול זר, ואפילו יהא זה סבלו של נכדו הפעוט. כמו ה"בעלי- בתים" שלו בסקלהיד, גם הוא לא איבד את שיקול הדעת בתוך עמק הבכא!

*

הרכבת הגיע לאושוויץ בצהרי השבת, ה' סיון תש"ד. למחר. בעיצומו של חג השבועות הושלכו כל הנוסעים אל תאי הגאזים.
רבי יהודה 'בעל מחדש' נפלא היה. אלפי גליונות של חידושי תורה גאוניים כתב בכתב ידו הצפוף. חלקם הדפיס בספריו הידועים "אמרי יהודה", כשהתקדרו שמי אירופה בענני שחורים, עמד והטמין מאות גליונות בתוך בור במרתף יין סמוך לבית מדרשו בסקלהיד. אבל היו עוד גליונות... הוא לקח איתו צידה לדרך, מאות גליונות נוספים מחידושי תורתו. אין לדעת מה היו שיקוליו, אולי חשב שיצליח להגות בהם בדרך.
מכל מקום, כשהתקרבו לאושביץ, טמן אותם בתוך בגדיו, לכל ישלטו בהם ידי זדים.
הרכבת עצרה. דלתות הקרון נפתחו לרווחה. הנוסעים שפשפו את עיניהם הדואבות מן המעבר החריף והמהיר מחושך לאור.
חיילי האס, אס, לא הניחו להם לעמוד סתם כך באפס מעשה. הם עמדו למטה על הרציף, ושאגו אליהם: "ארונטער, יודען ראוס, שנעל ארונטער!" (**יהודים החוצה, לרדת מהר למטה!**) רבי יהודה ירד בכבדות, הוא שאף בחרדה את האויר המצחין וגנח:
-אוי, צריכים תיכף לומר וידוי, כאן לא מחנה עבודה כפי שהרשעים אומרים, כאן הורגים אנשים.
ואכן, בסלקציה שנערכה כעבור שעה לנוסעי הרכבת נחתם מיד גורלו. הוא הובל- עם מרבית בני משפחתו- אל תאי הגאזים ומשם אל המשרפות. עד הרגע האחרון לפת בחוזקה את תכריך כתבי היד, דברי תורתו.
עד הנשימה המתחנקת האחרונה. גם כשהעמיסו את הגופות החנוקות על המריצות, היתה ידו קמוצה באגרוף מאובן סביב הכתבים... רבי יהודה עלה על המוקד ותורתו עימו...
מעין דוגמת התנא רבי חנינא בן תרדיון שנשרף וספר תורה עימו! גוילין נשרפין ואותיות פורחות...ה' ינקום דמו.

(**מתוך** ספר "סיפור לשבת" נערך על פי הספר "שפתי יהודה" מאת הרה"ג ר' **אליעזר** וורטהיימר שליט"א, - ראש כולל "אמרי יהודה" סעקלהיד)

ברכת מזל טוב נאמנה

הננו לשגר לכבוד מעלת ידידינו היקר והנעלה מחשובי אנ"ש, כלי מחזיק ברכה, עדין הנפש ונעים הלימות, וראש וראשון לכל דבר שבקדושה ולצרכי רבינו שליט"א, ה"ה

הנה"ח ר' יואל הכהן קאהנפעלדער הי"ו – בארא פארק – ארה"ב

לרגל שמחת נישואי בתו הכלה החשובה תחי'

עב"ג שיחי' בשעטומ"צ

יה"ר שיזכה לרוב נחת ושמחה מהם ומכל יוצ"ח, ויזכו לבנות בית נאמן בישראל על דרך התורה והחסידות, מתוך אושר וכט"ס.

הילולא דצדיקיא

יום שב"ק כ"ט שבט
– רבי חנניה יו"ט ליפא ב"ר יקותיאל יהודה טייטלבוים ב' קדושת יו"ט מסיגט **(תרס"ד)**
רבי ישכר בעריש מדאלינא ב"ר יצחק אייזיק מזידיטשויב **(תרמ"ז)**
רבי נפתלי דוקה מנאווריא ב"ר יהושע מבעלזא **(תרס"ה)**
רבי צבי הירש מליקאווא ב"ר חיים ישראל מפילוב- עטרת צבי **(תר"פ)**
רבי דוד מבאקאווסק ב"ר מאיר יהודה **(תרפ"ד)**
רבי יצחק ידוחם דיסקין ב"ר משה יהושע יהודה לייב **(תרפ"ה)**
רבי חיים יונה היילפרין מדישא ב"ר אלכסנדר שמואל **(תרפ"ז)**
רבי אהרן זעליג מדאראהוי ב"ר יעקב פנחס **(תרצ"ג)**
רבי חיים מאיר ב"ר יצחק פינקלר מרדושיץ-פינטשוב- אמרי חיים, מנחת יהודה **(תרע"ז)**
רבי נתן צבי ב"ר משה פינקל מסלבודקא **(תרפ"ז)**

יום א' ל' שבט
- רבי שמואל אברהם אבא הגר מהאראדענקא ב"ר ברוך מזיז'ניץ- שפתי צדיק **(תרנ"ה)**
רבי אברהם אבא משענדישוב ב"ר יעקב ממעלץ **(תרס"ה)**
רבי מרדכי מקאריסטשוב ב"ר משה **(תרע"ז)**
רבי אליעזר מבראשטין ב"ר נחום **(תש"ג)**

יום ב' א' אדר
– רבי עזריה פיגו אב"ד פיסא וויניציא ב"ר אפרים- גידולי תרומה בינה לעיתים **(ת"ז)**
רבי אברהם יחיאל לעמברגר ממאקאווא- ב"ב ב"ר משה נתן נטע **(תשנ"ה)**
רבי אברהם ב"ר מאיר בן עזרא **(התקנ"ד)** דבינו שבתי ב"ר מאיר כץ ב' שפתי כהן הש"ך **(תכ"ב)**
רבי יצחק ב"ר צבי מספרין **(תק"ס)**
רבי אשר מקראטשין ב"ר שמואל **(תרצ"ב)**
רבי יצחק מאיר מזינקוב ב"ר אברהם יהושע העשיל ב' אוהב ישראל מאפטא **(תרט"ז)**
רבי ברוך הלברשטאם מגארליץ ב"ר חיים מצאנז **(תרס"ז)**

יום ג' ב' אדר
– רבי אהרן אריה **(ארון לייב)** הגדול ב"ר מאיר מפרמישלאן וי"א אד"ב **(תקע"ג)**
רבי לוי משה יהודה מבראד ב"ר מרדכי מראדוויל **(תרע"ט)**
רבי יעקב יחזקי' ב"ר משה גרינוואלד - ב' ויגד יעקב מפאפא **(תש"א)**
רבי ישראל ב"ר אברהם מרדכי אלתר ב' בית ישראל מגור **(תשל"ז)**

יום ד' ג' אדר
– רבי בנימין ב"ר מנחם מנדל מקאצק **(תרכ"ז)**
רבי שמואל זאנוויל מסטרעטין ב"ר יהודה צבי **(תרמ"ז)**
רבי אליהו דוד ב"ר בנימין רבינוביץ תאומים ראב"ד י"ם – האדר"ת **(תרס"ה)**
רבי זאב וואלף מהאראדאק ב"ר ישראל יוסף **(תרפ"א)**

יום ה' ד' אדר
– רבי חיים יוסף גאטליב ב"ר יודא אריה- טיב גיטין וקידושין **(תרכ"ז)**
רבי אלעזר מאיר הכהן ב"ר יעקב משה מוזאלבראז **(תרפ"ט)**
רבי יחיאל מאיר פאנעט אב"ד הידלאמאט ב"ר אשר שמואל **(תש"ד)**

יום ו' ה' אדר
– רבי יוסף הצדיק אב"ד פוזנא ב"ר משה פנחס- חתן הנודע ביהודה **(תקס"א)**
רבי יוסף מראשקוב ב"ר שרגא- תל' ר"פ מקאריץ **(תק"פ)**
רבי זאב וולף ב"ר נפתלי צבי גאב"ד צ'רני אוסטראה מטבריה- תל' המגיד ממעזריטש **(תקפ"ג)**
רבי אברהם ב"ר אנוש בינג סג"ל אב"ד ווירצבורג-
תל' ר"נ אדלר וב' ההפלאה- זכרון יהושע **(תר"א)**
רבי שמואל אברהם אבא ב"ר משה שפירא מסלאוויטא **(תרכ"ד)**
רבי ישעי' ב"ר יעקב משה מוושקאט – הרי בשמים- -
חתן ר"י מראדוויל ותל' המגיד מקאזניץ **(תרכ"ח)**
רבי שלום מפשיטיק ב"ר יעקב יצחק מבלעזדוב.
רבי משה הלברשטם מקשאנוב ב"ר דוד **(תרע"ה)**
רבי חיים מדאראהוי ב"ר יוסף אהרן מבעטשעטשא **(תרצ"ה)**
רבי מרדכי שלמה פרידמאן מבאיאן ב"ר יצחק **(תשל"א)**
רבי אברהם ב"ר רפאל לנדא מטשעכנוב- בית אברהם\זמותא דאברהם **(תרל"ה)**

פרקי חינוך

הרב שמואל שטרן

יועץ חינוכי

על בעיות קשב וריכוז – ב –

היפראקטיביות – כתוצאה מבעיות קשב וריכוז

עתה ננסה להבין ממה נובעת בעיית ההיפראקטיביות, מדוע היא נוצרת ולמה חשוב האבחון. נשתדל להבהיר מה הם ההשלכות של בעיות הקשב למיניהן, וא"ה נבין מדוע חשוב מאוד הטיפול בזמן.

כשנתבונן בילד כזה נגלה לפנינו ילד פעלתני ופעיל, הוא עסוק כל הזמן ולא מצליח לשבת במנוחה רוגעת אפילו לא רגע. הוא מוציא חפצים ומתעסק בהם בלי סוף, הוא מקשקש ומקמט, בונה ומפרק, מסתובב ומושך, קופץ והולך. הוא מדבר למרות שמבקשים ממנו להשתתק, ובקיצור – לא מצליח להתאפק.

נקל להבין שגם בבית הוא אינו מלקק דבש, כי אפילו חמש הדקות של הקידוש הם עבורו ים בלתי עביר, הוא עצמו חש מתוסכל מן המצב, סובל מן התזזתיות הבלתי פוסקת הזו, והיה מוכן לעשות כל שביכולתו כדי להיות גם הוא מן הילדים הטובים והמתוקים המרוזים את הוריהם ואת מחנכיהם מלוא חופניים נחת.

אם כך – שואל ההורה התמה את עצמו – למה הוא לא יושב בשקט וזהו? מה מקפיץ אותו כל הזמן?

ומסביר אחד מהמחנכים החשובים הרב ג.ד שצריך להבין שהישיבה הפסיבית פשוט מקשה על ילדים אלו, מכבידה עליהם ומעייפת אותם. היא גורמת להם לתחושת סבל ממש! הם חשים שהם חייבים לעשות משהו כדי להישאר ערנים וכדי להיפטר מן העייפות המנטלית המתסכלת הרובצת על ראשם ואופפת את מוחם בענן סמיך. הם מוכרחים לנוע, לעשות, לפעול, ליצור ולהתעסק כדי לסלק ולפזר את הערפל שמשתלט עליהם כשהם יושבים באפס מעש, ממש כמו שאדם רגיל מסיט את כף ידו הנה והנה כדי לגרש זבוב טורדני.

על כן ברור היטב מדוע לומר לילד שכזה: "שב בשקט" או: "תפסיק להתעסק", זה כמו לומר לילד שנעקץ ע"י יתוש שלא יתגרד, או שיתן לזבוב להמשיך לזמזם סביבו במעגלים...

אך היות והמלמדים לא מאפשרים, ובצדק, לילד לעשות במהלך השיעור ככל העולה על רוחו, ומשום שהאבא לא מוכן שבנו ינתר או יקפוץ בשעת הקידוש, הרי שהילד חייב למצוא לעצמו מוצא אחר מן התרדמת המתישה התופסת אותו מה"לא לעשות כלום", כתוצאה מכך נמצא את הילדים ועיניהם בוהות, מבטם מרחף והם משוטטים בעולמות רחוקים. אפילו הסיפור המרתק ביותר או חדיון הלוהט ביותר לא יצליחו לדכז ולשאוב אותם פנימה, כיון שהם עסוקים במלחמה עם העייפות המלפפת אותם בעוצמה.

והחמשך בדרך כלל אבסורדי עוד יותר, כתוצאה מבעיות הקשב, חסר לתלמיד חומר בסיסי, לפעמים אפילו עד כדי קשיים בקריאה, ומה עושה האב המסור? מצמיד לבנו מורה פרטי שיעזור לו להדביק פערים... ומה קורה אז? המעמסה על כתפי הילד גוברת שבעתיים, הוא מקבל במתנה עוד שעתיים בהם הוא צריך לאסור את עצמו באזיקים ואת רוחו בשלשלאות והתסכול המתגבר כתוצאה מכך רחוק מלהיות הפתרון המבוקש.

אז מה כן?

בפרשתינו אמרה התורה "ורפא ירפא" (פא, יט) דרשו חז"ל מכאן שניתנה לרופאים רשות לרפא. בסייעתא דשמיא יודעים לאבחן היום מהו הגורם העומד בבסיס הבעיה של הילד: האם מדובר בליקוי למידה המצריך אכן עזרה לימודית מסיבית ומקצועית, או שמא מדובר בכלל בהפרעת קשב וריכוז הגוררת בעקבותיה את תגובת השרשרת הבלתי נמנעת (חוסר חקשבה, פעילות, חוסר ידע, הפרעה למהלך הלימודים ואף ענישה).

את בעייתו של הילד קובעים בעזרת שאלון מפורט בו נדרשים ההורים והמלמדים לענות על שאלות ועל תתי שאלות המקיפים את כל סדר יומו של הילד, כגון:

כיצד נראה הילד בשיעור? חולם\מתעסק\מרחף\עייף. האם כל רחש\ חריקתכסא\ רמקול\ נפילת חפץ מנתקים אותו? האם הוא יכול להמתין לתורו או חייב לקבל הכל מיד? האם הוא מתפרץ לשיחות של אחרים? טוען שמשעמם לו? מגיב בלי מחשבה, ועונה בלי הצבעה? האם הוא לא מבין מה רוצים ממנו? מאשים את הצוות, את ההורים ואת המורים? דחוי בחברה ונכשל במבחנים? ואיך הוא בבית, בבית הכנסת, בזמן תפילה, בשעת הסעודה, בין האחים ובחברת המשפחה? מצב רוחו– תנודתי? משתנה ביצורה קיצונית ומהירה?

שאלות אלו ועוד, מציגים בפנינו תמונה ברורה ומחוזרת, נוכל לזהות בעזרתם האם מדובר במעידות בגדר הנורמה, של ירידה לצורך עליה ושל ימים טובים יותר וכאלו שהם לעיתים קצת פחות, או שמא מדובר במצב תמידי וקבוע הדורש התערבות.

כאשר אנו מזהים הפרעה משמעותית, עלינו לדעת בוודאות שמדובר בבעיה כמו כל בעיה רפואית אחרת! וכשם שבשעת מחלה יודעים אנו לגשת לטיפול הרפואי המתאים אף כאן עלינו לקבל התערבות רפואית מתאימה, כפי שלא ניגש עם בעיות אורטופדיות אל רופא שיניים, כך לא נשלח ילד עם בעיות קשב וריכוז אל מורה פרטי. להיפך כי הדבר רק יגביר את קשייו ויעצים את תיסכולו.

הגדרת הרב ג.ד על ילד עם בעיות קשב היא כי לילד יש דחפים חזקים כמו סוס גדול עם כוח ריסון חלש, והוא בסה"כ רוכב צעיר ובלתי מיומן שאינו יכול לשלוט על הדהירה המהירה.

חורים יקרים! מנהלים ומחנכים חשובים! האוצר היקר מופקד בידיכם, וחקב"ה שנתן לנו את הפקדונות הכין לנו גם את האפשרות ואת הדרך לסלול עבורם את המסילה העולה בית קל. אנא! אל נא נחטא בנפש הילד!

אלה יעמדו על הברכה אשר נדבם לבם לנדב להוצאות העלון לזיכוי הרבים

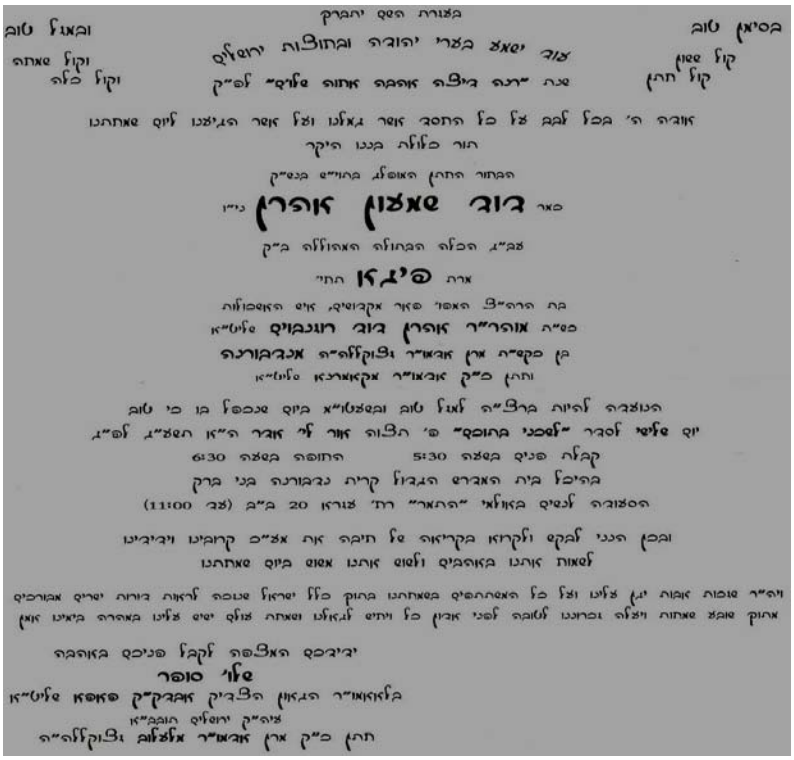

ברכת מזל טוב נאמנה

הננו לברך לידידינו היקר והנעלה מחשובי אנ"ש, איש חמודות ברב תבונות, תורה יר"ש והסידות אצלו צמודות, מחשובי מתפללי בית מדרשינו, דבוק ומקושר בכל נימי נפשו למדן רבינו שליט"א ועושה רצונו, ה"ה

הרה"ח ר' **יוסף דוד וואקנין** שליט"א

לרגל שמחת אירוסי בתו הכלה החשובה תחי' עב"ג

הבחור החשוב והנעלה בתורת ה' חפצו, מיוחד ומהולל בפי כל, דבוק ומקושר לרבינו שליט"א, ה"ה החתן **מנחם מרדכי בן אבו** הי"ו בשעטומ"צ

יה"ר שיזכה לנחת מהם ומכל יוצ"ח, והזיווג יעלה יפה יפה לתפארת , מיט א גזונטע אידישע שמחה תמיד.

ברכת מזל טוב

לידידינו העוסק ללא לאות בהפצת הגליון בעיר אשדוד והסביבה

האברך היקר הרה"ח ר' יחיאל **מיכל אלבום** שליט"א

לרגל שמחת הולדת הבת בשעטומ"צ

יה"ר שיזכה לרוב נחת מיוצ"ח בזכות כל מפעלותיו.

ברכת מזל טוב

לידידינו העוסק ללא לאות בהפצת הגליון בעיה"ק ירושלים והסביבה

הר"ר **יעקב לוי** הי"ז- שוועפט

לרגל אירוסי הבן **שמעון** ני"ז עב"ג בשעטומ"צ

יה"ר שיזכה לרוב נחת בזכות כל מפעלותיו.

לזכר עולם יהיה צדיק

הרה"ק רבי **יעקב יחזקי' גרינוואלד** זי"ע

ב' ויגד יעקב מפאפא

יומא דהילולא ב' אדר א' **(תש"א)**

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

===

הונצח ע"י הגה"צ מזרינו רבי **שלום סופר** שליט"א – חדב"נ

לעילוי נשמת

הרה"ח רבי **משה שמואל** בן רבי **מאיר זאב** ז"ל **כץ**

נלב"ע ל' שבט תשס"ט. תנצב"ה .

הונצח ע"י נכדו ידידינו היקר והנעלה הרה"ח רבי **יצחק גליק** שליט"א

לזיכוי הרבים להוצאת העלון לע"נ, לרפואה או לשמחה ניתן לפנות לטלפון 052-7667563 עד יום ב' בערב

להארות הערות וכל ענין ניתן לשלוח לפקס המערכת: 077-470-3270